

03

Voorwoord

04

Vereniging PO-Raad

08

10 jaar PO-Raad

09

Strategische agenda

20

Financieel Jaarverslag 2018

21 A. Hoofdpunten

27 B. Jaarrekening

37 C. Overige gegevens

PORAAD
VOORWOORD

In 2018 bestond de PO-Raad 10 jaar

Waar we ons in de beginjaren nog beperkten tot cao-onderhandelingen en ondersteuning aan scholen met kwaliteitsproblemen, waren we in 2018 veel breder met onderwijs bezig. We werkten intensief samen met andere partijen die om de leerling heen staan. Dat is nodig om complexe stelselwijzigingen als bijvoorbeeld passend onderwijs een kans van slagen te geven.

In 2018 heeft het PO-front, waar de PO-Raad samen met de vakbonden deel van uit maakte, opnieuw acties gevoerd voor hogere salarissen voor leraren en minder werkdruk. Met resultaat: eerst een werkdrukakkoord, waarmee scholen extra geld kregen om de werkdruk aan te pakken en vervolgens een nieuwe cao, waarin een forse loonsverhoging voor leraren mogelijk was.

Ook in 2018 waren we kritisch richting de overheid. Maar we mopperden niet alleen maar als de wet- en regelgeving niet naar onze zin waren. We ondernamen zelf ook actie. Voorbeelden daarvan zijn de afspraken die we met onze leden maakten voor meer onafhankelijk toezicht op de samenwerkingsverbanden en rond de vrijwillige ouderbijdrage.

We zochten ook actief de media op, bijvoorbeeld rond het (tekortschietende overheidsbeleid voor het) lerarentekort, met onze huisvestingsvoorstellen en met onze kritiek op het onderwijsachterstandenbeleid. De keerzijde van een scherpe mening is dat we ook regelmatig kritiek over ons heen kregen.

Daarmee was het in 2018 belangrijker dan ooit om onze leden goed aangehaakt te houden. We voerden enkele wijzigingen door in onze verenigingsstructuur en namen afscheid van onze adviserende thematische netwerken. Zes expertgroepen zagen het licht, met daarin niet alleen bestuurders maar ook schoolleiders, om op die manier directer input vanuit de scholen op te halen en de lijnen kort te houden. We maakten slim gebruik van verschillende

communicatievormen en informeerden onze leden ook over ons werk áchter de schermen.

In onze nieuwste strategische agenda hebben we afgesproken dat we niet langer duizend bloemen laten bloeien, maar vasthouden aan een eigen koers, ook al krijgen we commentaar. Dat is nodig, want de onderwijskwaliteit staat onder druk, het lerarentekort groeit, de bekostiging is ondermaats en innovatie is dringend nodig. We hebben met onze leden dus nog een hoop werk te doen. Er is lef voor nodig. We gaan ervoor en werken het komende decennium toe naar een sterke, zelfbewuste sector waarin we van elkaar leren. Wij werken samen aan goed onderwijs voor alle kinderen. Dat is onze missie. Op naar de volgende tien jaar!

RINDA DEN BESTEN
& ANKO VAN HOEPEN

VERENIGING
PO-RAAD

Van werkgeversorganisatie naar sectororganisatie

De PO-Raad is de vereniging van schoolbesturen in het primair onderwijs.

Daaronder vallen het basisonderwijs, speciaal basisonderwijs en het (voortgezet) speciaal onderwijs. De vereniging is opgericht in 2008 met als doel om als sector met één stem naar buiten te treden. Op 31 december 2018 vertegenwoordigde de PO-Raad 979 schoolbesturen. Dat is 86,3 procent van het totaal aantal besturen in het primair onderwijs. Samen zijn zij verantwoordelijk voor onderwijs aan 96,3 procent van alle leerlingen in Nederland. De PO-Raad is daarmee dé sectororganisatie voor het primair onderwijs. En de vereniging groeit nog altijd: in 2018 verwelkomde de PO-Raad 18 nieuwe leden.

Sinds de oprichting van de PO-Raad in 2008 heeft de vereniging een forse ontwikkeling doorgemaakt. De vereniging is zelfstandiger geworden. Onze omgeving verandert en daarmee de sector, de vereniging en dus ook het werk van het bureau. Leden van de PO-Raad nemen steeds meer de regie. Dat resulteert in diverse projecten die vanuit de leden worden geïnitieerd en de expertgroepen waarin leden steeds meer verantwoordelijkheid krijgen.

De leden van de PO-Raad hebben een werkgeversrol, maar hun maatschappelijke opdracht reikt natuurlijk veel verder. Zij werken samen aan goed onderwijs voor alle

kinderen. Dat die opdracht onlosmakelijk verbonden is met goed werkgeverschap, zal iedere werknemer in de school bevestigen. Leraren en andere onderwijsprofessionals kunnen hun werk pas optimaal uitvoeren, als de randvoorwaarden op orde zijn en als ze zich gewaardeerd en uitgedaagd voelen door hun werkgever.

WIJ GELOVEN IN GEDEELD LEIDERSCHAP.

Met het vaststellen van onze nieuwe Strategische Agenda hebben we ervoor gekozen om de gelaagdheid van de sector meer terug te laten komen in de inrichting van de vereniging.

Onze mensen

De PO-Raad wordt aangevoerd door een [DAGELIJKS BESTUUR \(DB\)](#) en een [ALGEMEEN BESTUUR \(AB\)](#). Het DB voert het beleid van de PO-Raad uit en bestaat uit twee leden: voorzitter **Rinda den Besten** en vicevoorzitter **Anko van Hoepen**.

[MEDEWERKERS](#) van het bureau ondersteunen het bestuur bij hun werkzaamheden. In 2018 is Ardin Mourik-Geluk aangetreden als nieuwe directeur van het bureau. Het AB bestaat uit acht leden en zorgt vooral voor verbinding met de leden van de vereniging.

Leden- ondersteuning

Schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor het vervullen van de maatschappelijke opdracht om kinderen te laten leren en onderwijskwaliteit te blijven verbeteren.

De PO-Raad ondersteunt op verschillende vlakken bij het volbrengen van die missie:

- We behartigen de belangen van de schoolbesturen in de (landelijke) politiek en pleiten daarbij voor een goede positionering van schoolbesturen.
- We ondersteunen onze leden waardoor zij hun werk goed kunnen doen.
- We zetten ons in voor het ontwikkelen en verder professionaliseren van de sector.

Afspraken met onze leden maken we in onze Strategische Agenda en tijdens de Algemene Ledenvergaderingen. In het Bestuursakkoord leggen we afspraken vast met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Als vereniging zorgen we voor de onderlinge binding tussen onze leden door middel van (regio) bijeenkomsten, netwerken, expertgroepen en het ledenportal mijn.poraad.nl.

Leden van de PO-Raad ontmoeten elkaar in de Expertgroepen van de vereniging. Deze Expertgroepen worden gevormd door schoolbestuurders en schoolleiders in het primair onderwijs. De Expertgroepen komen minimaal twee keer per jaar bij elkaar. Het doel van de Expertgroepen is het adviseren van het bestuur op de lijnen van de Strategische Agenda en het agenderen van belangrijke thema's die leven in de sector. Ook kan het bestuur van de PO-Raad een beroep op de Expertgroepen doen in het geval zij een actuele ontwikkeling aan de Expertgroep voor wil leggen. Dit komt de slagvaardigheid van de vereniging ten goede.

Expertgroepen, netwerken & commissies

DE ZES EXPERTGROEPEN ZIJN ELK GEKOPPELD AAN EEN LIJN UIT DE [STRATEGISCHE AGENDA](#) VAN DE PO-RAAD:

- 1 EXPERTGROEP SCHOOL EN OMGEVING**
ONDERWIJS IS SAMEN OPGROEIEN
- 2 EXPERTGROEP ONDERWIJSKWALITEIT**
ONDERWIJSKWALITEIT IS VERANTWOORDELIJKHEID NEMEN
- 3 EXPERTGROEP ONDERZOEK EN INNOVATIE**
INNOVEREN IS SAMEN LEREN
- 4 EXPERTGROEP PROFESSIONELE TEAMS**
LERAAR IS EEN WAARDEVOL BEROEP
- 5 EXPERTGROEP GOED BESTUUR**
BESTUREN IS EEN VAK
- 6 EXPERTGROEP BEKOSTIGING**
EEN ESSENTIËLE RANDVOORWAARDE

De PO-Raad kent daarnaast nog een Netwerk Onderwijsinspectie en een Netwerk PO/VO. Diverse [KENNIS- EN ADVIESGROEPEN](#) van zowel schoolbestuurders als (staf) medewerkers uit lid-organisaties spreken regelmatig met de PO-Raad over actuele ontwikkelingen en werken op praktische thema's aan professionalisering van de sector.

[DE ARBEIDSVORWAARDENCOMMISSIE](#) van de PO-Raad adviseert het bestuur daarnaast over het mandaat en de inzet voor af te sluiten cao's. Diverse [COMMISSIES](#) uit de Algemene Ledenvergadering adviseren de PO-Raad over de begroting en jaarrekening, evalueren het bestuur en dragen nieuwe bestuursleden voor. Daarnaast kent de PO-Raad een maatschappelijke adviesraad die het bestuur adviseert over maatschappelijke thema's.

Belangrijke besluitvorming Algemene Ledenvergaderingen (ALV)

Tijdens de ALV in juni spraken leden met elkaar over het model Regie op Onderwijskwaliteit, de governance van passend onderwijs en de nieuwe cao voor het primair onderwijs. Tijdens de ALV in november stond het thema verantwoording centraal. De leden maakten daarbij ook afspraken over de vrijwillige ouderbijdrage, de vereenvoudiging van de bekostiging en de overgang po/vo. Belangrijke onderwerpen die zijn voorgelegd aan de ALV, zijn vooraf besproken in de regiobijeenkomsten van de PO-Raad.

MEER LEZEN OVER DE
ALGEMENE LEDENVERGADERINGEN
VAN DE PO-RAAD?

- [ALV GAAT VOOR EIGEN REGIE](#)
- [ALV ZOEKT WEG NAAR BETERE VERANTWOORDING](#)
- [ALV NAJAAR 2018](#)

PO-Raad in Cijfers

979	LEDEN
18	NIEUWE LEDEN
19.888	VOLGERS OP TWITTER
674	TWEETS VERSTUURD
16.640	MENTIONS VAN PO-RAAD OP SOCIALE MEDIA
6212	VRAGEN BEANTWOORD VAN LEDEN DOOR DE HELPDESK
1.710	KEER IN DE MEDIA (PRINT, RADIO, TV)
68	WERKNEMERS IN DIENST (58,31 FTE)
926.519	BEZOEKEN AAN WEBSITE WWW.PORAAD.NL
1.577.414	UNIEKE PAGINAWEEERGAVEN
7.800	NIEUWSBRIEFABONNEES
9.700	ACCOUNTS OP MIJN.PORAAD.NL

De tiende verjaardag van de PO-Raad

HEBBEN WE GEVIERD
MET ONZE LEDEN OP EEN
ZONOVERGOTEN
DONDERDAGAVOND [7 JUNI]
IN HET OPENLUCHTMUSEUM
IN ARNHEM.

Na een gezamenlijk bezoek aan de nieuwe Canon van Nederland, hield voorzitter Rinda den Besten op het podium een live interview met onderwijsminister Arie Slob over zijn plannen met het primair onderwijs. Daarna volgde een levendige panel-discussie met de voorzitters van de andere sectorraden onder leiding van dagvoorzitter Sofie van den Enk. Bijzonder was dat er bij dit jubileum ook een delegatie onderwijsbestuurders en – directeuren uit Caribisch Nederland aanwezig was.

10 JAAR
PO-RAAD

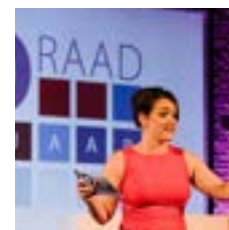
OOK HET CONGRES OP 8 JUNI OP PAPENDAL STOND IN HET TEKEN VAN HET 10-JARIG BESTAAN. Uiteraard stond op die dag de inhoud centraal. „Veel negatieve verhalen doen de ronde over ons onderwijs“, stelde Rinda den Besten in haar jaarrede. „We moeten het soms gewoon beter doen“, beaamde ze, maar „de vraag die vandaag vooral telt, is hoe we met kritiek – terecht of onterecht – omgaan zodat we ons onderwijs verder kunnen helpen“.

De sector moet eigen kracht tonen en de regie pakken op het onderwijs, bepleitte ze. „Niet blind je eigen gang gaan, maar luisteren, het gesprek voeren met alle partijen

om de leerling heen, en leren vant elkaar.“ Ook focus is belangrijk, zodat de sector zich kan richten op het geven van goed onderwijs.

Prioriteiten voor de komende jaren zijn het helpen oplossen van het lerarentekort en segregatie, het werken aan nieuwe kerndoelen en het aanpakken van onderwijsachterstanden. Cruciaal is ook transparantie; laten zien wat je doet en het gesprek voeren met de omgeving zodat je je kunt blijven verbeteren. „Durf je kwetsbaar op te stellen, laat ook zien wat niet lukt. En wees trots op wat je hebt bereikt“, zo sloot Den Besten haar speech af.

NA AFLOOP VAN HET CONGRES VERSCHIEEN ER EEN [CONGRESKRANT](#), WAARIN ZOWEL BEZOEKERS ALS ANDERE GEÏNTERESSEERDEN DE HOOGTEPUNTEN UIT SPEECHES, MASTERCLASSES EN WORKSHOPS KONDEN NALEZEN.

STRATEGISCHE AGENDA

Onderwijs is samen opgroeien

WAAR WE HEEN WILLEN

Alle kinderen hebben vanaf hun geboorte toegang tot een passende, gezonde én veilige speel-, leef- en leeromgeving, waar hun wieg ook staat. De kinderen staan centraal en niet het stelsel. Leerlingen en ouders ervaren een doorgaande lijn in de aanloop naar school, gedurende de basisschool en in de overstap naar het voortgezet onderwijs. Schoolbesturen zorgen samen met hun partners voor een naadloze aansluiting tussen school, vrije tijd en zo nodig hulpverlening. Ze bevorderen gelijke kansen voor alle kinderen en kennen de sociale kaart als hun eigen achtertuin. Ieder schoolbestuur zet zich tot het uiterste in om het ontwikkelrecht van kinderen waar te maken en is in staat hiervoor over het belang van de eigen instelling heen te kijken.

WAT WE IN 2018 HEBBEN BEREIKT

Om een passende, gezonde én veilige speel-, leef- en leeromgeving voor ieder kind te realiseren is het van belang dat we onze krachten bundelen.

De PO-Raad werkt aan deze ambitie via de volgende thema's.

Aansluiting onderwijs, zorg, jeugdhulp & passend onderwijs

Waar we voorheen de ondersteuning van de sector uitbesteedden aan externe partijen, zijn we in 2018 samengegaan met het reeds bestaande Steunpunt Passend Onderwijs van de VO-raad. Vanuit dit gezamenlijke steunpunt kunnen we efficiënter ondersteuning bieden, aangezien veel thema's overlap hebben (zoals governance, bedrijfsvoering en privacy). We hebben met andere landelijke organisaties een zogenaamde [COALITIE ONDERWIJS-ZORG](#) opgericht, waarmee we door betere aansluiting tussen de verschillende sectoren samenwerken aan preventie van problemen in de kinderleeftijd. Verder heeft de ledenvergadering in november belangrijke [BESLUITEN](#) genomen over de governance en transparantie van samenwerkingsverbanden passend onderwijs. Minder tevredenheid is er over de mate waarin we er als sector in slagen om bureaucratie terug te dringen. Ook ten aanzien van de problematiek rond thuiszitters is er nog onvoldoende voortgang geboekt.

Doorgaande lijn

In 2018 hebben we wederom nauw samengewerkt met gemeenten en kinderopvangorganisaties. Dit heeft geleid tot een druk bezochte landelijke IKC-dag en eerste stappen naar een cao voor het primair onderwijs die meer aansluit op de werkzaamheden binnen een integraal kindcentrum.

Gezonde leefstijl

Begin 2018 constateerde de Inspectie van het Onderwijs dat de bewegingsvaardigheid van kinderen daalt, met name bij meisjes. Een stijgende BMI van kinderen is hiervan de voornaamste oorzaak. Hoewel school hier slechts voor een deel invloed op heeft, heeft de PO-Raad ook in 2018 weer haar steentje bijgedragen via de Gezonde School. Voor het eerst hebben we een Gezonde Schoolcongres georganiseerd. Vanwege het grote succes hiervan is besloten dit elke twee jaar te herhalen. In 2018 werd ook het [DUIZENDSTE VIGNET GEZONDE SCHOOL](#) uitgereikt aan openbare basisschool Overvecht in Utrecht.

Nieuwkomers

Het aantal asielzoekers is in 2018 toegenomen. De gezamenlijke inzet met LOWAN-PO en OCW was er daarom op gericht om expertise te verspreiden en alle kinderen zo spoedig mogelijk onderwijs te bieden. De landelijke studiedagen Onderwijs aan Nieuwkomers in 2018 waren een groot succes.

In de lobby hebben we opnieuw gepleit voor minder 'gesleep' met kinderen, omwille van continuïteit in het onderwijsaanbod en de broodnodige rust en stabiliteit voor kinderen. Ook signaleerden we aan het einde van het jaar voor het eerst dat veel scholen met nieuwkomers zwaar getroffen zouden worden door de nieuwe gewichtenregeling.

Sociale veiligheid

Begin 2018 is het Actieplan Sociale Veiligheid afgerond. Uit de [VEILIGHEIDSMONITOR 2018](#) bleek dat het aantal pestslachtoffers tussen 2016 en 2018 met 15.000 is gedaald. Het verplicht monitoren van sociale veiligheid en het werken met anti-pestprogramma's, waarvoor de PO-Raad geregeld aandacht heeft gevraagd, lijken dus effect te hebben. Wel blijft de sociale veiligheid aandacht vragen, in het bijzonder de positie van LHTBI- leerlingen en personeel.

In nauwe samenwerking met mensen uit het veld hebben we in 2018 het afwegingskader in de Verbeterde Meldcode kindermishandeling opgesteld. De Beweging tegen Kindermishandeling heeft een bijdrage geleverd aan de implementatie van de verbeterde Meldcode en heeft het thema kindermishandeling actief geagendeerd.

Onderwijs- achterstandenbeleid

Afgelopen jaar heeft de politiek besloten om een nieuwe indicator in te voeren om onderwijsachterstanden te definiëren. Onze lobby om het budget voor het tegengaan van onderwijsachterstanden te verhogen (zodat van negatieve herverdeel-effecten geen sprake zou zijn) heeft helaas onvoldoende succes opgeleverd. Wel hebben we kunnen voorkomen dat het beschikbare budget over nóg meer kinderen verdeeld zou worden. Verdere verwatering zou namelijk funest zijn voor de continuïteit van opgebouwde voorzieningen.

Basisvoorziening

De komst van een basisvoorziening voor jonge kinderen kwam met het politieke discours van 2018 helaas niet dichterbij. Wel pikten de [MEDIA](#) opnieuw onze oproep op om alle peuters toegang te geven tot een voorschoolse voorziening voor minimaal 16 uur in de week.

Vrijwillige ouderbijdrage

Samen met de VO-raad en Ouders en Onderwijs hebben we gewerkt aan nieuwe afspraken die de toegankelijkheid van het onderwijs moeten bevorderen. Binnen de vereniging hebben we onder andere afgesproken dat [GEEN ENKEL KIND GEWEIGERD](#) wordt bij door de school georganiseerde activiteiten, ongeacht of de ouders de ouderbijdrage hebben betaald.

Onderwijshuisvesting & duurzaamheid

In 2018 hebben we na uitvoering overleg met VO-raad en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) ons uitgewerkte wetgevingsvoorstel overhandigd aan het ministerie van Onderwijs.

De kern van het voorstel:

1. elke gemeente moet voor minimaal de eerstkomende zestien jaar een plan op papier hebben ten aanzien van haar schoolgebouwen;
2. renovatie die de levensduur van het gebouw verlengt komt, net als nieuwbouw, onder verantwoordelijkheid van de gemeente te vallen; en 3. schoolbesturen mogen zelf investeren in gebouwen.

De PO-Raad heeft mede namens de VO-raad, MBO-Raad en de Vereniging Hogescholen onderhandeld aan de sectortafel 'Gebouwde omgeving' voor het Klimaatakkoord. Met het oog op de klimaatdoelstellingen hebben we scholen en schoolbesturen in 2018 veel handvatten aangereikt voor het verduurzamen van hun gebouwen.

Onderwijs is verantwoordelijkheid nemen

WAAR WE HEEN WILLEN

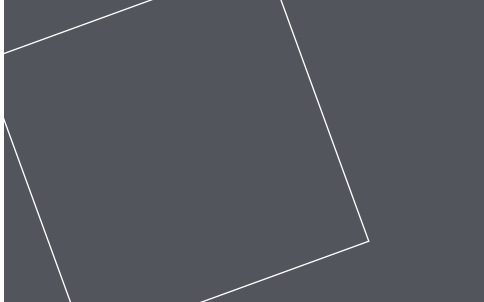
Ieder schoolbestuur formuleert, in samenspraak met haar scholen, een eigen definitie van kwaliteit. Ieder schoolbestuur wéét of het onderwijs op de scholen aan haar eigen ambities voldoet en onderzoekt volgens een vaste kwaliteitscyclus wat beter kan en beter móet. In een samenleving waarin iedereen – terecht – een mening heeft over onze maatschappelijke opdracht, is het vanzelfsprekend dat scholen en hun besturen actief en transparant communiceren over hoe ze het doen.

WAT WE IN 2018 HEBBEN BEREIKT

Hoe krijgt het onderwijs zelf meer regie op haar eigen kwaliteit?

Via de volgende thema's hebben we gewerkt aan deze ambitie.

Regie op onderwijskwaliteit

In 2018 heeft de ontwikkelgroep Regie op Onderwijskwaliteit een model ontwikkeld dat handvatten biedt voor ieder schoolbestuur om een richtlijn voor onderwijskwaliteit op te stellen. Dit model is door velen met enthousiasme ontvangen en krijgt een vervolg in 2019.

Onderwijsinhoud

Curriculum.nu heeft in 2018 een belangrijke ontwikkeling doorgemaakt. Ontwikkelteams zijn van start gegaan met het ontwikkelen van bouwstenen voor de negen leergebieden. Deze moeten resulteren in nieuwe kerndoelen en eindtermen voor het PO en VO. De PO-Raad is als lid van de coördinatiegroep doorlopend bezig geweest om de initiële doelen en kernwaarden van het traject te bewaken. De politieke en publieke aandacht voor dit initiatief waren onverminderd groot. En terwijl ontwikkelscholen en ontwikkelteams van meet af aan enorm enthousiast zijn, lag er een grote uitdaging in de totale communicatie en implementatie van het traject in de totale sector. Daar is de PO-Raad mede verantwoordelijk voor. Heel bewust heeft de PO-Raad een stap teruggezet in haar betrokkenheid met de verschillende vakgebieden. Wel zijn we nauwer gaan samenwerken met Stichting Leerplan Ontwikkeling (SLO) op dit terrein.

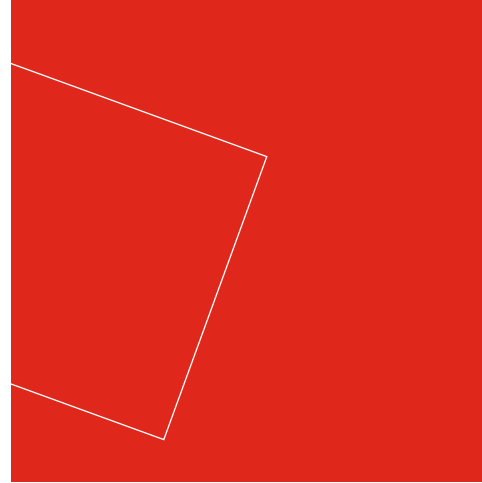
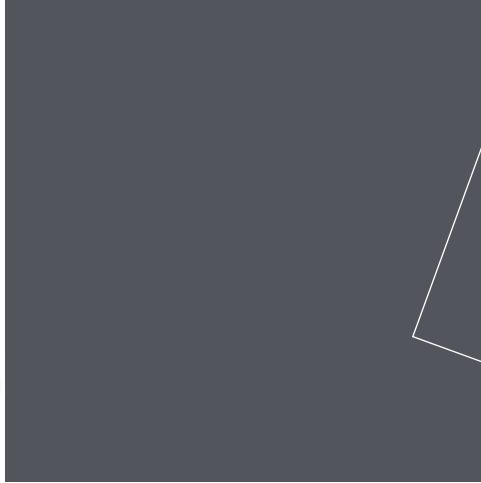
Kwaliteit van het onderwijs

De kwaliteit van het onderwijs heeft in 2018 hoog op de agenda gestaan. De Staat van het Onderwijs 2018 vormde voor ons de aanleiding om de kwaliteit breder te onderzoeken. We constateerden een dalende trend in de volle breedte, en zagen dat de verschillen tussen scholen (ook met een gelijke populatie) groot zijn. Met zowel het ministerie als de Inspectie van het Onderwijs is gekeken naar werkwijzen om het tij te keren. Eén van de elementen daarin is onze invloed op de ontwikkeling van een nieuw onderwijsresultatenmodel geweest. Daarnaast zijn de uitkomsten van het bestuursgericht toezicht systematisch besproken. Voorzichtig kunnen we concluderen dat de uitkomsten enigszins beter zijn dan vanuit de pilot werd verwacht. Opvallend is dat de kwaliteit van grotere besturen beter wordt beoordeeld dan die van kleinere besturen. Daarnaast zien we dat er een voorzichtige samenhang lijkt te zijn tussen een positieve beoordeling op bestuursniveau en positieve beoordelingen op schoolniveau.

Besturen die in het bestuursgerichte toezicht op één of meerdere standaarden onvoldoende waren beoordeeld konden in 2018 rekenen op ondersteuning door de PO-Raad. Het programma Goed Worden, Goed Blijven is uitgebreid met een bestuursaanpak die door de besturen als zeer waardevol wordt ervaren. Daarnaast is in 2018 voor de reguliere aanpak van scholen met kwaliteitsproblemen een nieuwe beschikking aangevraagd en toegekend, waardoor scholen tot minimaal eind 2020 op onze ondersteuning kunnen rekenen. Belangrijk element hierin is dat we naast het analyseteam, ook de vliegende brigade onder onze verantwoordelijkheid hebben genomen.

Eindtoets

Begin 2018 hebben we onszelf de ambitie gesteld om een sectoraal standpunt te ontwikkelen omtrent de eindtoets en de overgang PO-VO. Na vele gesprekken binnen en buiten het onderwijs, een literatuurstudie en het inrichten van een wetenschappelijk panel is het gelukt om in nauwe afstemming met onze leden tot een standpunt te komen. Een standpunt met een focus op zowel de korte termijn (met quick fixes) alsmede een agenda voor de lange termijn. In de ALV van november 2018 is dit [STANDPUNT](#) unaniem aangenomen.

Innoveren is samen leren

WAAR WE HEEN WILLEN

Scholen willen zich continu blijven verbeteren en leerlingen maximaal voorbereiden op de complexe samenleving. Omdat ze goed zicht hebben op hoe ze het doen, weten ze ook waar het beter kan. En dat de beste oplossingen in de klas ontstaan. In de schoolteams werkt een diversiteit aan leraren met ieder eigen kwaliteiten. Academisch geschoolde leraren bijvoorbeeld weten hun weg in het (wetenschappelijk) onderzoek goed te vinden en kunnen inzichten hieruit in de schoolpraktijk toepassen. Schoolbesturen stimuleren een onderzoekende houding en bevorderen uitwisseling van kennis binnen en buiten de school. Dat maakt innoveren mogelijk. Via alternatieve opleidingsroutes halen we nieuw talent met nieuwe kennis en ervaring onze sector binnen. Bovendien werkt de sector volop samen met universiteiten, hogescholen en kennisinstututen aan de vraagstukken die ertoe doen. Kennis wordt daardoor maximaal en blijvend benut. Het primair onderwijs is een aantrekkelijke sector voor iedereen die het onderwijs met zijn of haar eigen bagage van binnenuit kan helpen verbeteren. Zo gaan we van beweging in de sector, naar een sector in beweging.

WAT WE IN 2018 HEBBEN BEREIKT

In 2018 zijn er nieuwe stappen gezet om innovatie te stimuleren en onderwijs en onderzoek nauwer met elkaar te verbinden.

Met de volgende thema's hebben we verder gewerkt aan deze ambitie.

Kennisinfrastructuur

Voor het eerst in de geschiedenis hebben de PO-Raad, VO-raad, MBO raad, Vereniging Hogescholen en de VSNU de handen ineen geslagen om onderwijs en onderzoek nauwer met elkaar te verbinden. Zij hebben zich op 21 juni 2018 gecommitteerd aan de realisatie van een kennisinfrastructuur voor het onderwijs. Deze kennisinfrastructuur moet ervoor zorgen dat onderwijsprofessionals goed worden toegerust met meer kennis over 'wat werkt' en 'wat werkt niet', dat onderzoek minder versnipperd plaatsvindt en tot slot dat de onderzoeksvragen beter aansluiten op de behoefte uit de dagelijkse lespraktijk van leraren en scholen. Zo kan er een belangrijke stap worden gezet om de innovatiekracht van het onderwijs te verbeteren en de kwaliteit van het onderwijs te vergroten.

Om input voor het plan van aanpak te verzamelen zijn er dertien regionale bouwsessies georganiseerd. Op deze bijeenkomsten hebben ruim 600 leraren, onderzoekers, schoolleiders, bestuurders en beleidsmakers meegedacht over de verbinding tussen onderwijs en onderzoek. Samen bogen zij zich over vragen als: Hoe kan kennis uit onderzoek effectiever worden ingezet om het innoverend vermogen van het onderwijs te vergroten? Welke randvoorwaarden zijn hierbij van belang?

Werkplaatsen

Gepersonaliseerd leren met ICT biedt volop mogelijkheden, maar het ontbreekt aan kennis over 'wat werkt' en 'wat werkt niet'. Daarom is er in 2018 een nieuwe werkplaats van start gegaan. Deze werkplaats bestaat uit negen schoolbesturen uit het primair onderwijs, de Hogeschool Arnhem en Nijmegen (HAN) en de Open Universiteit. Zij verrichten samen praktijkgericht onderzoek naar dit actuele thema. Opgedane kennis, ervaringen en tips worden gedeeld om andere scholen op weg te helpen met het maken van gefundeerde keuzes. Naast deze nieuwe werkplaats zijn de drie bestaande werkplaatsen in 2018 gestart aan hun derde jaar. Op de zomerbijeenkomst zijn de leraren, onderzoekers, stagiaires, schoolleiders en bestuurders uit de werkplaatsen samengekomen. Dit om resultaten met elkaar te delen en een kijkje in elkaars keuken te bieden, maar vooral om samen naar de toekomst te kijken. Met het eind van de driejarige pilot in zicht is het vooral van belang dat de resultaten geborgd worden en alle scholen in Nederland kunnen profiteren van de resultaten.

Opleidingsscholen

In 2018 is een intensief bestuurlijk traject doorlopen met de andere sectorraden en het ministerie van OCW. Het doel is uiteindelijk om te komen tot een landelijk dekkende

infrastructuur van opleidingsscholen voor PO, VO en MBO, met een gezamenlijke landelijke governance en kwaliteitszorg. De uiteindelijke ambitie is om alle leraren intensief op te leiden en de starters goed te begeleiden in de praktijk.

Slimmer Leren met ICT

Eind 2018 is het programma Slimmer Leren met ICT na vier jaar afgerond. Dit samenwerkingstraject met Kennisnet heeft goede resultaten opgeleverd. Zo zijn er 21 'versnellingsvragen' van scholen en besturen uit het hele land beantwoord. Dit zijn vraagstukken over de innovatieve inzet van ICT in het onderwijs. Hierbij was 1 op de 10 scholen betrokken; zij vertegenwoordigen ruim 20% van het totaal aantal leerlingen in het primair onderwijs. Op het platform WWW.SLIMMERLERENMETICT.NL zijn de resultaten, ontwikkelde tools en inzichten van de versnellingsvragen te vinden zodat de hele sector hier voordeel van heeft.

Dit platform is begin 2018 online gegaan en is in november uitgebreid met een aantal actuele onderwijs- en verandervraagstukken op het gebied van ICT, zoals werkdruk en curriculumontwikkeling. In het Monitoring-traject deelden 8 scholen en besturen hun ervaringen online en er is een serie over Kleinschalig innoveren met ICT gepubliceerd.

In het voorjaar van 2018 is de module In the Middle georganiseerd voor een groep innovatieve bestuurders, schoolleiders en ICT-ers. De nadruk lag ook hier op kennisdeling- en uitwisseling, met als hoogtepunt de deelname aan de conferenties SXSWedu of SXSW in Austin (Texas).

Slimmer leren met ICT heeft zich de afgelopen jaren ingezet voor de ontwikkeling van een ICT-inkoopcoöperatie voor en door scholen en besturen in het po. Deze is inmiddels actief onder de naam SIVON. Ook is de digitale vakbekwaamheid van leraren geïnventariseerd. In 2019 start een vervolg op het programma onder de noemer Samen Slimmer Leren. Centraal staan drie pijlers: 'versterking innovatiekracht', 'technologie & ethiek' en 'vaardige leraren, flexibele leermiddelen'.

Informatiebeveiliging & privacy

Op 25 mei 2018 is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van kracht gegaan. De PO-Raad heeft in aanloop naar de AVG haar leden ondersteund met handreikingen en de Aanpak IBP. Ook is eind 2018 de Monitor IBP afgenomen. Met dit onderzoek wilden de PO-Raad, VO-raad en Kennisnet de huidige stand van zaken omtrent IBP en de ondersteuningsbehoefte van scholen in kaart brengen.

Leraar is een waardevol beroep

WAAR WE HEEN WILLEN

Leraar... een beroep dat loont! Dit is niet de slogan in een pabo-campagne, maar de realiteit. De keuze voor het werken in het primair onderwijs betekent uitdagend werk, goede arbeidsvoorwaarden en een interessant carrièreperspectief. Niet alleen leraren, maar ook schoolleiders en ondersteunend personeel leveren iedere dag een waardevolle bijdrage aan het leven van kinderen. Daarbij heeft iedere professional in het onderwijs zijn eigen verantwoordelijkheid en krijgen schoolteams de ruimte om het werk zo in te richten als bij hun kinderen past. Werknemers voelen zich erkend en gesteund door passende arbeidsvoorwaarden waar ze zelf over meepraten. Of je nog naar school gaat of al aan het werk bent in een andere sector, dit beroep lonkt! De opleidingen bruisen van talent.

WAT WE IN 2018 HEBBEN BEREIKT

Hoe krijgen we voldoende en ook de beste mensen voor de klas? Het vak leraar moet aantrekkelijker worden voor huidige en potentiële leraren.

Via de volgende thema's hebben we gewerkt aan deze ambitie.

Lerarentekort

De PO-Raad focust zich op een aanpak van het tekort langs drie lijnen: 1) open toegang tot het beroep, 2) een aantrekkelijk beroep en 3) innovatie in de sector. Voor de aanpak van het lerarentekort zijn geen pasklare oplossingen. Alleen door een mix van maatregelen en in een nauwe samenwerking tussen besturen, scholen, lerarenopleidingen, sociale partners, het ministerie van Onderwijs en de PO-Raad kan gewerkt worden aan duurzaam lerarenbeleid dat effectief is op de korte en lange termijn. Dat vormt de basis voor de inbreng van de PO-Raad aan de landelijke overlegtafel lerarentekort. We hebben gewerkt aan nieuwe en meer flexibele routes naar het lerarenberoep en een verbeterde zij-instroomroute. Deze alternatieve routes versterken de diversiteit in teams. Schoolbesturen en lerarenopleidingen gaan steeds beter samenwerken aan opleiden in de praktijk. Zo ontstaat er meer verwevenheid tussen theorie, praktijk en innovatie van het opleidingscurriculum.

Cao voor het primair onderwijs

In 2018 is een nieuwe cao afgesloten. In deze cao zijn onder andere afspraken gemaakt over de inzet van de 270 miljoen euro voor salarissen die het kabinet onder druk van acties beschikbaar heeft gesteld. Dat is een mooie eerste stap, maar nog niet voldoende om de achterstand ten opzicht van het VO van de lerarensalarissen te overbruggen. De belangrijkste punten uit de CAO PO 2018-2019:

- Alle leraren krijgen een nieuwe, flink hogere salarisschaal.
- Alle medewerkers in het po krijgen een salarisverhoging.
- Tijd en verdeling van werk zijn in de nieuwe cao eenvoudiger en transparanter.
- Verantwoordelijkheid wordt zo laag mogelijk in de organisatie belegd.

Het beroep van leraar is veranderd. Het was hoog tijd om nieuwe functiebeschrijvingen te maken die aansluiten op de praktijk. Een focusgroep met vakbonden, leraren, schoolleiders en bestuurders heeft deze in 2018 geformuleerd. Zij concluderen dat lerarenfuncties in het primair onderwijs gelijkwaardig zijn aan die in het voortgezet onderwijs.

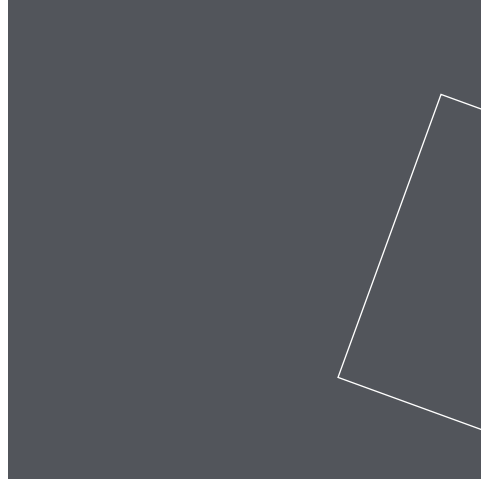
In 2018 heeft het PO-front, waar de PO-Raad samen met de vakbonden deel van uit maakte, acties gevoerd voor hogere salarissen voor leraren. In februari sloot de PO-Raad samen met vakbonden en het kabinet het werkdrukakkoord. Scholen krijgen extra geld waarmee ze keuzes voor een eigen aanpak kunnen maken. Na de laatste estafettetaking in september 2018 hebben de partners van het PO-front afgesproken om ieder hun eigen weg in te slaan.

In december zijn de onderhandelingen voor een nieuwe cao voor het primair onderwijs gestart. Tijdens deze cao-onderhandelingen zet de PO-Raad in op een moderne cao, die begrijpelijk en uitvoerbaar is. De cao moet ruimte bieden aan leraren, teams, schoolleiders en schoolbesturen. Sociale partners hebben afgesproken deze cao-onderhandelingen te onderzoeken of de functiebeschrijvingen van onderwijsondersteuners nog actueel zijn en te kijken naar de positie en beloning van schoolleiders.

Bekostiging

De ambities om een aantrekkelijke sector te zijn en te blijven kunnen niet worden waargemaakt zonder passende bekostiging. Samen met een aantal leden, het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en de expertgroep financiën heeft de PO-Raad een voorstel voor de vereenvoudiging van de bekostiging uitgewerkt. Leden hebben met dit voorstel ingestemd en minister Arie Slob heeft dit wetsvoorstel ingediend bij de Tweede Kamer. Minister Slob heeft in het najaar 2018 een onderzoek aangekondigd naar de toereikendheid en doelmatigheid van de bekostiging. De PO-Raad heeft lang gepleit voor een dergelijk onderzoek omdat zij verwacht dat een dergelijk onderzoek meer inzicht geeft in de ambities voor het onderwijs in relatie tot de bekostiging.

Besturen is een vak

WAAR WE HEEN WILLEN

Ieder schoolbestuur in Nederland weet wat haar organisatie nodig heeft om de motor te laten draaien. Schoolbesturen creëren de ruimte en voorwaarden die de mensen in school nodig hebben om hun werk te kunnen doen. Ze waarborgen ontwikkeling van de hele organisatie en zorgen ervoor dat intern iedereen hierbij betrokken is: van bestuur tot schoolleider tot leraar. Vanzelfsprekend betrekken ze hierbij ook het intern toezicht en medezeggenschap. De Code Goed bestuur is hun spiegel, de zelfevaluatie hun spiegelbeeld. Die houden ze vervolgens naast de kritische feedback die zij krijgen uit bestuurlijke visitaties, zodat ze hun organisatie steeds weer verder kunnen professionaliseren. Daarbij hebben ze oog voor de lokale situatie en gaan ze steeds het gesprek aan met hun omgeving. Waar het nodig is om de onderwijskwaliteit op peil te houden, of te verbeteren, werken besturen samen. Ook als dit het einde betekent van een van de organisaties. Besturen geven zelf het goede voorbeeld, verantwoorden zich proactief en spreken andere besturen aan wanneer dit nodig is.

WAT WE IN 2018 HEBBEN BEREIKT

De PO-Raad werkt aan een professionele sector waarin schoolbesturen zich proactief verantwoordelijk maken. Horizontaal door het gesprek aan te gaan met ouders en schoolteams, maar ook verticaal door middel van hun jaarverslag en het bestuursgericht-toezicht van de Onderwijsinspectie.

Via de volgende thema's hebben we gewerkt aan deze ambitie.

Professionalisering schoolbesturen

Een professioneel schoolbestuur zorgt zelf voor zijn eigen professionalisering, stelde de commissie Meurs in 2013. Besturen moeten zich steeds blijven ontwikkelen. In 2018 is het project Q voor besturen afgerond. Door middel van lerende netwerken, auditoren-trainingen, masterclasses en individuele bestuurstrajecten is de professionalisering en bestuurskracht bevorderd. Het doel was dat in 2018 vijftig schoolbesturen aan het bestuurlijk visitatietraject zouden beginnen. Onder meer door personele wisselingen binnen dit project is er minder ingezet op bestuurlijke visitaties, waardoor dit doel niet behaald is. In 2019 zetten we met hernieuwde energie in op de professionalisering van schoolbesturen door bestuurlijke visitatie.

Verantwoording

De PO-Raad vindt dat verantwoording een verantwoordelijkheid is die hoort bij de publieke middelen waar de sector mee werkt. De autonomie die lumpsumfinanciering biedt is een groot goed, maar zorgt er ook

voor dat er behoefte is aan meer transparantie en verantwoording bij politiek en maatschappij. Verantwoording stond dit jaar centraal in onze communicatie met leden tijdens de regiobijeenkomsten en Algemene Ledenvergaderingen. Samen met schoolbesturen gaan we in 2019 op zoek naar hoe we de verantwoording in de sector verder kunnen versterken. We zetten daarom in op verschillende projecten en activiteiten.

Vensters/Scholen op de kaart

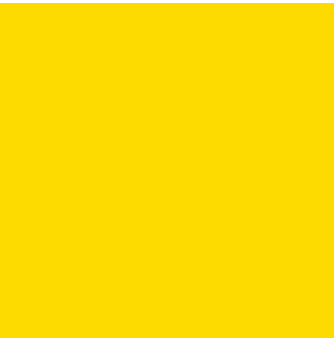
Schoolbesturen verantwoordden zich actief over de eigen kwaliteit via jaarverslagen en Vensters/Scholen op de kaart, zo hebben leden afgesproken in de Strategische Agenda. Daarbij dragen schoolbesturen bij aan de verantwoording van de sector als geheel. De PO-Raad heeft in 2018 hard gewerkt aan de doorontwikkeling van Vensters. Met de komst van de Vensters Schoolgids kunnen scholen eenvoudig hun schoolgids samenstellen en beschikbaar stellen aan ouders via scholenopdekaart.nl. De eerste 450 scholen hebben de schoolgids al via Vensters samengesteld en dit geeft een

boost aan de vulling van de indicatoren. Het aantal scholen dat minimaal 80% van de vergelijkingsindicatoren heeft gepubliceerd is het afgelopen jaar gestegen van 2.435 scholen naar 3.010 scholen. Ook blijft het gemiddelde aantal bezoekers van scholenopdekaart.nl per maand jaarlijks stijgen: van 37.147 per maand in 2017, tot 52.932 per maand in 2018.

Monitorcommissie & Code Goed Bestuur

De monitorcommissie Goed Bestuur heeft in 2018 advies uitgebracht over de bestuurlijke inrichting van samenwerkingsverbanden. Dit advies is uitgebreid besproken in de Algemene Ledenvergaderingen van de PO-Raad en heeft geleid tot een concreet voorstel waarmee we de governance van samenwerkingsverbanden de komende jaren zullen versterken. In 2019 adviseert de monitorcommissie over de rol van medezeggenschap en over de Code Goed Bestuur voor het primair onderwijs. Afhankelijk daarvan zal deze laatste in 2020 worden geactualiseerd.

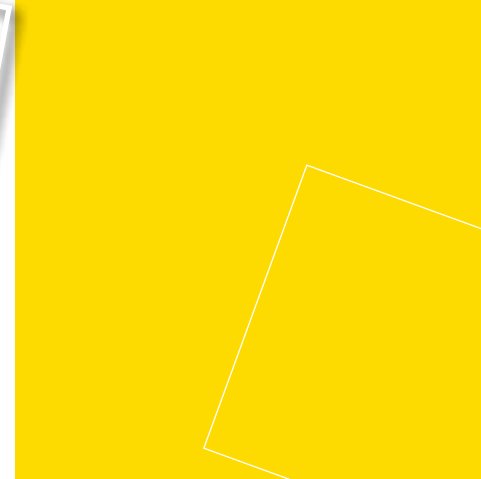

Financieel
Jaarverslag
2018

A HOOFDPUNTEN

PO RAAD FINANCIËEL JAARVERSLAG

DE JAARREKENING EN HET
JAARVERSLAG OVER 2018
LATEN ZIEN DAT DE VERENIGING
ZICH IN 10 JAAR TIJD
FLINK HEEFT ONTWIKKELD

Het in voorgaande jaren opgebouwde vermogen is conform de begroting in 2018 ingezet voor de opstart van de nieuwe strategische agenda. Dit heeft geleid tot een negatief resultaat, zoals ook begroot. Dit negatief resultaat wordt uit de reserves gedekt.

Net zoals van de leden wordt gevraagd, brengen we zo zelf ook de reserves in balans met wat nodig is.

De vermogenspositie blijft, mede gebaseerd op de extern uitgevoerde risicoanalyse, gezond.

De tweede helft van het jaar werd gekenmerkt door het aanvragen en opstarten van diverse projecten uit hoofde van het geactualiseerde bestuursakkoord en daaraan gekoppelde bestedingsplan. Dit heeft veel tijd van het bureau gevergd, maar het biedt goede perspectieven om de doelstellingen van onze strategische agenda te realiseren.

Nieuwe initiatieven vragen een stabiele basis in de uitvoering en goede beheersing van ondersteunende processen. De ontwikkeling van de kosten voor huisvesting, ICT en dergelijke laten zien dat de organisatie ook op dit punt volwassen geworden is.

Resultaat inclusief vergelijking met de begroting

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie -/ Begroting
	* € 1.000	* € 1.000	* € 1.000
BATEN			
Contributie	5.084	5.047	37
Overige baten	114	120	-6
Totaal baten	5.199	5.167	32
PROJECTEN			
Ontvangen subsidies	5.106	5.794	-688
Uitbestede uitvoering	3.824	4.841	-1.017
Inzet eigen medewerkers	1.282	953	328
Resultaat projecten	-	-	0
LASTEN			
<i>Loonkosten</i>	4.767	4.581	185
<i>Inhuur</i>	144	93	51
<i>Overige personeelskosten</i>	373	330	43
<i>Doorbelasting externe projecten</i>	-961	-715	-246
Personeel totaal	4.323	4.290	33
Verenigingsactiviteiten	304	365	-61
Verenigingsbeleid	22	45	-23
Projecten voor de sector	788	1.043	-255
Bestuurskosten	100	110	-10
Communicatie	171	169	2
Huisvestingskosten	214	218	-4
Afschrijvingskosten	162	175	-13
ICT kosten	212	223	-11
Algemene kosten	127	161	-33
Doorbelasting overhead projecten	-320	-238	-82
Totaal lasten	6.103	6.560	-457
SALDO BATEN EN LASTEN	-904	-1.392	488
Financiële baten en lasten	1	10	-9
NETTO RESULTAAT	-904	-1.382	479

Resultaat inclusief vergelijking met de begroting

Baten

De contributiebaten komen voor 2018 ongeveer € 37.000 boven budget uit. In 2018 was het aansluitingspercentage 96% van de leerlingen, iets hoger dan begroot. Ook in 2018 hebben we weer enkele nieuwe leden mogen verwelkomen. Daarmee is het effect van de leerlingenkrimp gecompenseerd.

De overige baten betreffen de bijdrages van bezoekers aan bijeenkomsten en de bijdrages voor gebruik van de eFUWA-licenties, het systeem waarmee functiebeschrijving en -waardering volgens de CAO wordt ondersteund.

Projecten

De subsidies voor OCW-trajecten komen uit op € 5,1 miljoen, evenals de lasten. Het gebruik van OCW subsidies was lager dan begroot. Momenteel lopen enkele meerjarige projecten waarvan de toerekening aan de jaren een andere verdeling kent dan vooraf ingeschat. Deze subsidiemiddelen worden in 2018 en de jaren daarna nog ingezet.

De inzet van eigen medewerkers voor de regie van de projecten was daarbij hoger dan begroot, hetgeen een positieve bijdrage heeft geleverd aan de dekking van zowel de variabele personele lasten als de overheadlasten van de vereniging.

Lasten

PERSONELE LASTEN

De bezetting is op peil. Op inhoud zoeken we waar mogelijk samenwerking van de VO-raad. Voor de uitvoering van projecten zetten we tijdelijke medewerkers in. De inzet op de uitvoering van de projecten is in lijn met de toegenomen bezetting hoger dan in de begroting is opgenomen. De personele lasten die door de vereniging gedragen worden, nemen hierdoor per saldo af.

VERENIGINGSACTIVITEITEN

In 2018 is extra ingezet op contact met de leden in het kader van het jubileum en de doorontwikkeling van de vereniging. De kosten van het congres zijn een belangrijke post. Deze worden gedekt uit de opbrengsten, opgenomen onder de overige baten. Ten opzichte van 2017 zijn de kosten gedaald door de eenmalige kosten voor ondersteuning van de acties van het PO-front in dat jaar.

PROJECTEN VOOR DE SECTOR

De kosten van de projecten die de PO-Raad uitvoert uit eigen middelen, in het kader van de strategische agenda ter versterking van de sector, betreffen de externe kosten van de projecten zoals Visitatiestelsel en Vensters, onderzoek bekostiging.

Ook kosten van de CAO, de code en de commissie Goed Bestuur en andere inhoudelijke beleidsontwikkeling zijn in deze post inbegrepen. De kosten zijn lager uitgevallen omdat kosten subsidiabel zijn geworden en daardoor als uitvoeringskosten projecten zijn verantwoord.

COMMUNICATIEKOSTEN

De kosten van communicatie zijn in lijn met de begroting waarbij extra is ingezet op presentatiemateriaal voor ledenbijeenkomsten en publicaties.

HUISVESTINGSLASTEN

De huisvestingslasten zijn conform begroot.

ICT KOSTEN

De systemen en ICT organisatie functioneren nu stabiel. Door heronderhandeling van de telefonie en printcontracten is een besparing gerealiseerd.

ALGEMENE KOSTEN

De advieskosten waren lager dan voorzien. De verschillende omstandigheden die zich in 2017 hebben voorgedaan waarop advies gevraagd is, zijn in 2018 afgesloten. Door de focus van de strategische agenda zijn kosten samenhangend met de uitvoering daarvan begroot onder de post Projecten voor de sector en ook daar verantwoord.

Financieel beleid & vermogen

VOOR 2018 ZIJN DE VOLGENDE FINANCIËLE
KENGETALLEN BEREKEND VOOR DE PO-RAAD:

	31 december 2018	31 december 2017
SOLVABILITEIT 2 (Eigen vermogen + Voorzieningen / Totaal vermogen)	42%	37%
LIQUIDITEIT (CURRENT RATIO) Vlottende activa / Kortlopende schulden	1,57	1,48
HUISVESTINGSRATIO Huisvestingslasten + Afschrijving gebouwen / Totale lasten	0,02	0,03
WEERSTANDSVERMOGEN Eigen vermogen / Totale baten	59%	76%
RENTABILITEIT Resultaat / Totale baten (incl. fin. Baten)	-17%	-20%

DOOR AFRONDINGEN OP DUIZENDTALLEN KUNNEN IN HET VERSLAG KLEINE VERSCHILLEN ONTSTAAN.

Vanwege de algemene bekendheid bij de leden zijn de kengetallen berekend volgens het toezichtskader van de Inspectie van het Onderwijs. De signaleringswaarden voor funderend onderwijs zijn niet opgenomen aangezien de PO-Raad een principiële andere financieringsvorm heeft dan een onderwijsinstelling. De stand van de projecten en de baten en lasten van de projecten beïnvloeden in hoge mate de uitkomst van de ratio's en drukken de solvabiliteit. De ruime liquiditeit geeft aan dat alle schulden direct voldaan kunnen worden. De uitkomsten passen ruimschoots binnen de gebruikelijke normeringskaders. De negatieve rentabiliteit was begroot en kan opgevangen worden uit het eigen vermogen.

VERMOGEN EN RISICO

De PO-Raad is direct afhankelijk van het jaarlijks opzegbaar lidmaatschap. Dit vereist een andere opbouw van de benodigde financiële buffer. Het bestuur heeft uitgebreid met de Auditcommissie namens de ALV gesproken over de benodigde buffer vanuit een standpunt dat risico's in hoge mate afgedekt moeten zijn om continuïteit voor

wat betreft dienstverlening naar de leden te kunnen garanderen. Het bestuur heeft dit gedaan aan de hand van een risico-inventarisatie en de financiële vertaling hiervan. Op basis van deze inventarisatie is voor de algemene reserve als weerstandsvermogen een bandbreedte afgesproken van minimaal € 1,6 miljoen tot maximaal € 2,6 miljoen. Volgens afspraak met de ALV wordt de risicoanalyse iedere twee jaar bijgewerkt. In 2018 is de risicoanalyse weer geactualiseerd.

De ruimte die in het eigen vermogen aanwezig is boven de afgesproken bandbreedte, is middels bestemmingsreserves aangewezen om te investeren in projecten ten behoeve van de sector. Hiermee kunnen onafhankelijk van andere partijen initiatieven worden genomen op het gebied van belangenbehartiging en sectorontwikkeling. In het voorstel voor bestemming van het resultaat zoals opgenomen in paragraaf C2 wordt hier invulling aan gegeven door het negatieve resultaat over 2018 deels te onttrekken uit de bestemmingsreserve ter uitvoering van het strategisch beleidsplan.

Treasury verslag

Het bestuur heeft na advies van de audit-commissie een treasurystatuut vastgesteld voor de verantwoorde omgang met financiële vermogenswaarden en de hieraan verbonden risico's. In overeenstemming met dit statuut wordt verslag gedaan van het gevoerde treasurybeleid.

Per 31 december 2018 bedroeg het saldo liquide middelen € 6,2 miljoen. Dit saldo wordt aangehouden bij de Rabobank waarbij gebruik wordt gemaakt van de variabele-rente-rekening. Het saldo is direct opeisbaar. Er wordt geen gebruik gemaakt van kredietfaciliteiten noch bestaat de verwachting dat de vereniging op de middellange termijn hieraan behoefte zal hebben. De PO-Raad volgt de bepalingen uit de Regeling Beleggen, Lenen en Derivatven, OCW 2016. Hiermee is de vereniging niet afhankelijk van ontwikkelingen op de financiële markten. De renteresultaten op de aangehouden spaartegoeden zijn in overeenstemming met de huidige rentestand behoudend begroot en ontwikkelen zich conform begroting.

Toekomst paragraaf

De totale personeelskosten bestaan uit € 5.045.000 eigen personeel en € 619.000 overige personeelskosten en inhuur. Er wordt rekening gehouden met inzet op projecten voor een bedrag van € 1.140.000.

Het beleid is om niet te afhankelijk te zijn van subsidies van OCW en daartoe te bewaken dat de personeelslasten voldoende flexibel zijn. Hiertoe wordt een flexibele schil aangehouden die groter is dan de doorbelasting van projecten. Hiermee wordt geborgd dat de vereniging niet afhankelijk wordt van projectbaten. Mede als gevolg van de Wet Werk en Zekerheid zal het aandeel vast personeel enigszins toenemen. In de risicoanalyse is hiermee rekening gehouden zodat er voldoende reserves zijn om de hiermee samenhangende frictiekosten op te vangen.

In de meerjarenverwachting is de contributie doorgerekend op basis van de financiële paragraaf van de strategische agenda zoals in november 2017 op de ALV aangenomen. Hierin is uitgegaan van een contributie- verhoging. Jaarlijks wordt de contributie

heroverwogen op basis van de vermogensontwikkeling in relatie tot de ontwikkeling van het risicoprofiel.

Voor komende jaren is, mede door het vormen van zes nieuwe expertgroepen en door regionale ondersteuning van schoolbesturen, een versterking voorzien van de verenigingsactiviteiten.

De belangrijkste thema's in 2019 zijn:

- Uitvoering strategische agenda voor 2018-2021.
- Lerarentekort, maatregelen vanuit de sector .
- Versterken imago beroep van leraar
- Regie en verantwoording met betrekking tot onderwijskwaliteit.
- Uitvoering herijkte bestuursakkoord en daarmee samenhangende bestedingsplan.
- Totstandkoming nieuwe CAO.
- Doorontwikkeling expertgroepen met schoolbestuurders en -leiders.
- Besluitvorming in vereniging in contact met leden via bijvoorbeeld ledenpeilingen.

IN DE BEGROTING 2019 STAAN DE VOLGENDE MEERJARENCIJFERS.

	Begroting 2019	MJR 2020	MJR 2021	MJR 2022	MJR 2023
BATEN					
Contributie	5.752	6.073	6.381	6.508	6.645
Overige baten	117	110	110	110	110
TOTAAL BATEN	5.869	6.183	6.491	6.618	6.755
PROJECTEN					
Ontvangen subsidies	10.185	10.000	5.000	5.000	5.000
Uitbestede uitvoering	8.664	8.550	4.250	4.300	4.325
Inzet eigen medewerkers	1.520	1.450	750	700	675
Resultaat projecten	-	-	-	-	-
LASTEN					
<i>Loonkosten</i>	<i>5.045</i>	<i>5.114</i>	<i>4.804</i>	<i>4.912</i>	<i>5.029</i>
<i>Inhuur</i>	<i>180</i>	<i>95</i>	<i>100</i>	<i>110</i>	<i>110</i>
<i>Overige personeelskosten</i>	<i>439</i>	<i>346</i>	<i>285</i>	<i>275</i>	<i>275</i>
	5.664	5.555	5.189	5.297	5.414
Inzet externe projecten	-1.140	-1.073	-555	-518	-500
Personeel totaal	4.524	4.482	4.634	4.779	4.914
Afschrijvingen	166	170	165	165	165
Verenigingsactiviteiten	345	330	320	330	339
Verenigingsbeleid		-	-	-	-
Strategische agenda	1.104	802	770	595	605
Bestuurskosten	108	108	110	113	117
Communicatie	169	160	150	155	159
Huisvestingskosten	234	230	237	244	251
ICT kosten	204	195	195	201	207
Algemene kosten	115	110	110	110	110
Doorbelasting Projectkosten	-380	-377	-195	-182	-176
TOTAAL LASTEN	6.588	6.210	6.496	6.510	6.692
EXPLOITIERESULTAAT	-719	-27	-5	108	63
Financiële baten en lasten	1	1	1	1	1
NETTO RESULTAAT	-718	-26	-4	109	64

B JAARREKENING

B1 Grondslagen

ALGEMEEN

De jaarrekening is opgesteld conform Richtlijn RJ-640 Organisaties-zonder-winststreven.

De algemene grondslag voor de waardering van activa en passiva, alsmede voor het bepalen van het resultaat, is de verkrijgingprijs. Voor zover niet anders vermeld, worden activa en passiva opgenomen voor de nominale waarde.

Voor zover van toepassing zijn ter vergelijking de realisatiecijfers opgenomen van het voorgaande jaar, alsmede van de (goedgekeurde) begroting over het huidige jaar. De cijfers voor 2017 zijn, waar nodig, opnieuw gerubriceerd ten einde vergelijkbaarheid met 2018 mogelijk te maken.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

FINANCIËLE INSTRUMENTEN

Financiële instrumenten omvatten onder meer vorderingen, geldmiddelen en schulden. Binnen de vereniging wordt alleen gebruik gemaakt van primaire financiële instrumenten en niet van afgeleide financiële instrumenten (derivaten). Voorts hebben de vereniging en de stichting beide geen handelsportefeuille van financiële instrumenten verworven of zijn deze aangegaan met het doel de instrumenten op korte termijn te verkopen.

Financiële instrumenten worden verwerkt tegen reële waarde op de hierna beschreven wijze.

MATERIËLE VASTE ACTIVA

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op aanschafwaarde, verminderd met

lineair berekende afschrijvingen, gebaseerd op de verwachte economische levensduur. In het jaar van investeren, wordt naar tijdsgehang afgeschreven.

De afschrijvingstermijnen zijn als volgt bepaald:

- Verbouwingen: 5-10 jaar.
- Inventaris: 5 jaar.
- Apparatuur: 5 jaar.
- ICT: 3 jaar.

Als ondergrens voor te activeren zaken met een gebruiksduur van langer dan 1 jaar, wordt € 500 aangehouden. Afhankelijk van de soort aanschaf geldt deze ondergrens voor de prijs per stuk (inclusief btw) of de prijs van de 'verzamelnaam'.

De afschrijvingstermijn van de inventaris is afgestemd op de looptijd van het huurcontract van de huidige huisvesting aangezien deze gebonden is aan het gebouw en door

PORAAD
FINANCIËEL
JAARVERSLAG

het flexibele werken wat sneller zal verouderen.

BIJZONDERE WAARDEVERMINDERINGEN

Vaste activa met een lange levensduur dienen te worden beoordeeld op bijzondere waardeverminderingen wanneer wijzigingen of omstandigheden zich voordoen die doen vermoeden dat de boekwaarde van een actief niet terugverdiend zal worden. De terugverdienmogelijkheid van activa die in gebruik zijn, wordt bepaald door de boekwaarde van een actief te vergelijken met de geschatte contante waarde van de toekomstige netto kasstromen die het actief naar verwachting zal genereren.

Wanneer de boekwaarde van een actief hoger is dan de geschatte contante waarde van de toekomstige kasstromen, worden bijzondere waardeverminderingen verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde.

B1 Grondslagen

VORDERINGEN

De vorderingen worden opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode. Voor vorderingen met een looptijd korter dan een jaar betreft dit de nominale waarde. De waarde wordt indien van toepassing verminderd met een voorziening voor oninbaarheid.

LIQUIDE MIDDELEN

De liquide middelen staan, voor zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking van het bestuur.

EIGEN VERMOGEN

Het bestuur beslist over de vorming van bestemmingsreserves. Deze worden vervolgens ter goedkeuring voorgelegd aan de algemene ledenvergadering.

LANGLOPENDE SCHULDEN

Onder de langlopende schulden worden schulden opgenomen met een resterende looptijd van meer dan één jaar. De op korte termijn (binnen één jaar) verschuldigde aflossingen worden opgenomen onder de kortlopende schulden.

KORTLOPENDE SCHULDEN

De kortlopende schulden worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode. Voor kortlopende schulden met een verwachte looptijd van maximaal één jaar betreft dit de nominale waarde.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

ALGEMEEN

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen baten (subsidies en overige baten) en alle hiermee verbonden, aan het verslagjaar toe te rekenen lasten. De lasten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor vermelde waarderingsgrondslagen. De baten en lasten worden toegerekend aan de verslagperiode waarop deze betrekking hebben.

AFSCHRIJVING

De afschrijvingen zijn gerelateerd aan de aanschafwaarde van de desbetreffende materiële vaste activa. In het jaar van investeren, wordt naar tijdsgelang afgeschreven.

PENSIOENEN

De PO-Raad conformeert zich aan de CAO van de Nederlandse Universiteiten en heeft de pensioenen ondergebracht bij het ABP. De uitgaven voor de pensioenpremies zijn als last opgenomen en de nog te betalen

premies over het boekjaar zijn onder de kortlopende schulden gegroepeerd. De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds ABP per 31 maart 2019 bedroeg 102,4%.

SCHATTINGEN

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

B2 Balans per 31 december 2018

DE BALANS OVER 2018 IS OPGESTELD INCLUSIEF VERWERKING VOORSTEL RESULTAATBESTEMMING.

	31 december 2018	31 december 2017
	* € 1.000	* € 1.000
VASTE ACTIVA		
Materiële vaste activa	627	732
Vlottende activa		
Vorderingen	492	3.037
Liquide middelen	6.233	6.980
TOTAAL ACTIVA	7.352	10.749
EIGEN VERMOGEN		
Algemene reserve	2.119	2.922
Bestemmingsreserves	948	1.048
Kortlopende schulden	4.286	6.778
TOTAAL PASSIVA	7.352	10.749

B3 Staat van baten & lasten 2018

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
	* € 1.000	* € 1.000	* € 1.000
BATEN			
Contributie	5.084	5.047	5.105
Overige baten	114	120	119
Totaal baten	5.199	5.167	5.224
PROJECTEN			
Ontvangen subsidies	5.106	5.794	5.113
Uitbestede uitvoering	3.824	4.841	3.961
Inzet eigen medewerkers	1.282	953	1.152
Resultaat projecten	0	0	0
LASTEN			
<i>Loonkosten</i>	4.767	4.581	4.814
<i>Inhuur</i>	144	93	45
<i>Overige personeelskosten</i>	373	330	328
<i>Doorbelasting externe projecten</i>	-961	-715	-864
Personeel totaal	4.323	4.290	4.323
Verenigingsactiviteiten	304	365	617
Verenigingsbeleid	22	45	133
Projecten voor de sector	788	1.043	536
Bestuurskosten	100	110	96
Communicatie	171	169	173
Huisvestingskosten	214	218	190
Afschrijvingskosten	162	175	149
ICT kosten	212	223	216
Algemene kosten	127	161	147
Doorbelasting overhead projecten	-320	-238	-288
Totaal lasten	6.103	6.560	6.292
SALDO BATEN EN LASTEN	-904	-1.392	91.068
Financiële baten en lasten	1	10	5
NETTO RESULTAAT	-904	-1.382	-1.063
RESULTAAT BESTEMMING			
Toevoegen aan Algemene reserve	-804	0	-135
Mutatie bestemmingsreserves	-100	-916	-928
	-904	-916	-1.063

DOOR AFRONDINGEN OP DUIZENDTALLEN KUNNEN IN HET VERSLAG KLEINE VERSCHILLEN ONTSTAAN.

B4 Kasstroomoverzicht 2018

	2018	2017
	* € 1.000	* € 1.000
KASSTROOM UIT OPERATIONELE ACTIVITEITEN		
Netto resultaat	-904	-1.063
Aanpassingen voor:		
- afschrijvingen	162	149
Veranderingen in vlottende middelen:		
- Vorderingen	2.545	-1.133
- Kortlopende schulden	-2.493	1.673
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	-690	-374
KASSTROOM UIT INVESTERINGSACTIVITEITEN		
Investeringen in materiële vaste activa	-59	-427
Resultaat op desinvesteringen	2	0
	-57	-427
KASSTROOM UIT FINANCIERINGSACTIVITEITEN		
	0	0
Mutaties liquide middelen	-747	-801
Beginstand liquide middelen	6.980	7.781
Mutaties liquide middelen	-747	-1.796
EINDSTAND LIQUIDE MIDDELEN	6.233	6.980

B5 Toelichting op de Balans

ACTIVA

MATERIËLE VASTE ACTIVA

	Aidadreef	Meubilair	ICT	Eindtotaal
Aanschaffingswaarde	899	81	233	1.213
Cumulatieve afschrijvingen	293	32	157	481
BOEKWAARDE BEGIN BOEKJAAR	607	49	76	732

	Aidadreef	Meubilair	ICT	Eindtotaal
Afschrijvingen	-94	-17	-51	-162
Investeringsen	9	8	42	59
Desinvesteringen	0	0	-42	-42
Afschrijvingen desinvesteringen	0	0	40	40
MUTATIES	-86	-9	-10	-104

	Aidadreef	Meubilair	ICT	Eindtotaal
Aanschaffingswaarde	908	89	233	1.230
Cumulatieve afschrijvingen	387	49	167	603
BOEKWAARDE BALANSDATUM	521	40	66	627

De investeringen Aidadreef betreffen zowel verbouwing, installaties als inrichting en inventaris van het gehuurde kantoor aan de Aidadreef. Deze investeringen zijn samen met de andere gebruikers van het pand gedaan en worden samen gebruikt en beheerd. De totale waarde van de collectieve investering bedraagt € 2.275.000. De verdeling met de VO-raad, Stichting Schoolinfo, SLO en Kennisnet is gemaakt op basis van de verdeling van de vierkante meters. Vanwege de verschillende levensduur van de onderliggende activa worden verschillende afschrijvingstermijnen gehanteerd van 5 tot 10 jaar. Ditzelfde geldt voor de investeringen in ICT die veelal in 3 jaar worden afgeschreven. Alleen voor duurzaam bruikbare netwerkonderdelen geldt een langere termijn van 5 jaar.

VORDERINGEN

	31 december 2018	31 december 2017
	* € 1.000	* € 1.000
Debiteuren	253	2.913
Overige vorderingen	240	124
	492	3.037

De afname van de debiteuren en de afname van de overige vorderingen heeft betrekking op de afrekening van de investeringen en de gemeenschappelijke kosten voor het gebruik van de Aidadreef die nu geformaliseerd zijn. In het algemeen lopen de facturatieprocessen tijdiger wat een gunstig effect heeft op het balanssaldo.

LIQUIDE MIDDELEN

	31 december 2018	31 december 2017
	* € 1.000	* € 1.000
Bankrekeningen	1.645	797
Spaarrekeningen	4.588	6.183
	6.233	6.980

De liquide middelen betreffen saldi aangehouden op bankrekeningen en staan vrij tot de beschikking van de organisatie met uitzondering van afgegeven bankgaranties zoals toegelicht in paragraaf B6.

B5 Toelichting op de Balans

PASSIVA

EIGEN VERMOGEN

	Saldo 01-01-2018	Resultaat	Overige mutaties	Saldo 31-12-2018
				* € 1.000
Algemene reserve	2.922	-804	-	2.119
Sectorondersteuning actualiteiten	307	-	-	307
Strategische Investeringsen	491	-	-	491
PO-Raad jubileum	100	-100	-	-
Friciekosten Projecten	150	-	-	150
Bestemmingsreserves	1.048	-100	-	948
TOTAAL VERMOGEN	3.970	-904	-	3.067

KORTLOPENDE SCHULDEN

	2018 * € 1.000	2017 * € 1.000
Schulden aan leveranciers en handelskredieten	659	1.490
Belasting en premies sociale verzekeringen	286	251
Verplichtingen personeel	141	193
Overige schulden	773	426
Vooruitontvangen subsidie projecten	2.427	4.418
	4.286	6.778

In 2018 zijn meerdere subsidies toegekend voor meerdere jaren. Aangezien hierop sprake is van enige voorfinanciering zijn de vooruitontvangen subsidies opgelopen. De nog te betalen kosten met betrekking tot projecten zijn op vergelijkbaar peil gebleven.

B6 Niet in balans opgenomen rechten en plichten

Per 31 december 2018 zijn er de volgende niet uit de balans blijkende verplichtingen:

ITEM	bedrag	einde looptijd
Huur Aidadreef (netto verplichting)	960.000	juni 2024
Garantiestelling huur	118.000	juni 2024
Lease auto's	57.000	mei 2021

De PO-Raad is hoofdhuurder van de Aidadreef. De VO-raad, Schoolinfo, SLO en Kennisnet zijn onderhuurders. Op basis van de gemaakte afspraken met de betrokken partijen en de afgegeven garanties is hier alleen de netto huurverplichting van de PO-Raad opgenomen. Deze is berekend op basis van de vierkante meter verdeling. Met Schoolinfo zijn afspraken gemaakt dat een eventueel overschot aan vierkante meters teruggegeven kan worden aan de PO-Raad en de VO-raad. De huurverplichting van de PO-Raad neemt hierdoor in dat geval toe.

B7 Overzicht verbonden partijen

De PO-Raad is geheel onafhankelijk. Er zijn geen organisaties die zeggenschap hebben over de PO-Raad en evenmin zijn er organisaties waar de PO-Raad zeggenschap over heeft.

B8 Toelichting staat van baten en lasten

PERSONELE LASTEN

	Realisatie 2018	Begroting 2018	Realisatie 2017
	* € 1.000	* € 1.000	* € 1.000
LOONKOSTEN			
Lonen en salarissen	3.576	4.581	3.716
Sociale lasten	583	0	502
Pensioenlasten	608	0	596
	4.767	4.581	4.814
OVERIGE PERSONEELSKOSTEN			
Ontvangen ziekengelden	-56	0	-63
Scholing	104	90	56
Reiskosten en overige onkosten	325	240	335
	373	330	328

Gedurende het boekjaar bedroeg het gemiddelde aantal werknemers 68,9 (2017: 71,3). In voltijds equivalenten (FTE) bedroeg dit aantal 59,9 FTE (2017: 60,7). Alle werknemers waren werkzaam binnen Nederland.

B9 Toelichting op de bezoldiging van bestuur & directie

2018	A.C. den Besten	C.P.A. van Hoepen	A. Mourik	H.D. Levie
FUNCTIE(S)	Voorzitter	Vice voorzitter	Directeur	Directeur
Duur dienstverband in 2018	1/1 -31/12	1/1 -31/12	14/9 -31/12	1/1 -6/11
Omvang dienstverband (in fte)	1,00	1,00	0,84	1,00
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee	ja	ja per 1/8/2018
Dienstbetrekking	ja	ja	ja	ja
BEZOLDIGING				
Beloning plus belaste onkostenvergoeding	164.042	137.945	22.834	104.071
Beloningen betaalbaar op termijn	18.943	18.033	4.161	15.236
Totaal bezoldiging 2018	182.985	155.978	26.996	119.307
Individueel WNT-maximum	189.000	189.000	47.410	160.521

2017	A.C. den Besten	C.P.A. van Hoepen	A. Mourik	H.D. Levie
FUNCTIE(S)	Voorzitter	Vice voorzitter		Directeur
Duur dienstverband in 2017	1/1 -31/12	1/1 -31/12		1/1 -31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0		1,0
BEZOLDIGING				
Beloning plus belaste onkostenvergoeding	163.108	129.151		115.711
Beloningen betaalbaar op termijn	17.797	17.482		16.734
Totaal bezoldiging 2017	180.905	146.634		132.446
Individueel WNT-maximum	181.000	181.000		181.000

In de hiernaast weergegeven tabel zijn de beloningen toegelicht conform de voorschriften volgens de Wet Normering Topinkomens (WNT). Deze norm is opgenomen in de Regeling van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 26 februari 2014, nr. 2014-0000 106049. In dit kader wordt onder beloning verstaan de totale bruto beloning, derhalve salaris, vakantiegeld en eindejaarsuitkering, exclusief werkgeverslasten. De beloning op termijn betreft de werkgeverslasten voor ouderdomspensioen en vergelijkbare regelingen. De beloningen zijn binnen de grenzen van de voor de PO-Raad van toepassing zijnde WNT-normen.

NEVENACTIVITEITEN

LEDEN DAGELIJKS BESTUUR:

A.C. Den Besten:

- Bestuur NOC*NSF
- Bestuur JOGG
- RvT Jantje Beton/NUSO
- RvT Mulier Instituut
- RvT Voedingscentrum

C.P.A. van Hoepen:

- Lid RvT ZB Zeeland

Naast de leden van het Dagelijks Bestuur wordt de vereniging bestuurd door de leden van het Algemeen Bestuur. Zij doen dit allen vanuit hun functie bij een schoolbestuur.

De betrokken schoolbesturen ontvangen op jaarbasis een vergoeding van € 5.000. De algemeen bestuurders ontvangen geen persoonlijke vergoeding of onkostencompensatie van de vereniging.

Op balansdatum bestond het Algemeen Bestuur uit de volgende leden met hun primaire functie van waaruit ze zitting hebben in het Algemeen Bestuur:

NAAM	benoemd per	functie
Wiely Hendricks	06-2013	Voorzitter College van Bestuur van De Haagse Scholen
Joan van Zomeren	12-2013	Voorzitter College van Bestuur bij Stichting MosaLira
Hans Kelderman	06-2016	Voorzitter College van Bestuur Aloysius Stichting
Thea Meijer	06-2016	Voorzitter College van Bestuur SPO Utrecht
Bert Tuk	06-2016	Voorzitter College van Bestuur CSG de Waard
Jeroen Gommers	06-2017	Bestuurder Stichting Samenwerkende Vrijesholen Zuid-Holland
Helma van der Hoorn	11-2018	Voorzitter College van Bestuur Saks, Alkmaar
Marcel Poppink	11-2018	Voorzitter College van Bestuur Consent, Enschede

Gedurende het boekjaar zijn de volgende leden van het Algemeen Bestuur afgetreden:

NAAM	benoemd tot	functie
Jos Rijk	11-2018	Directeur/bestuurder Dordtse Schoolvereniging
Albert Helder	11-2018	College van Bestuur Stichting Proloog
Wim Ludeke	11-2018	Voorzitter College van Bestuur De Onderwijsspecialisten

Foutherstel en toelichting

In de WNT-verantwoording 2017 zijn ten onrechte de onbezoldigde topfunctionarissen uit het Algemeen Bestuur niet opgenomen met hun naam en functie. De niet opgenomen onbezoldigde topfunctionarissen zijn thans opgenomen in bovenstaande tabel. Hierbij is op basis van de benoemingstermijn zichtbaar welke topfunctionarissen ook in 2017 hadden moeten worden opgenomen in de WNT-verantwoording. Deze aanpassing leidt niet tot een (wijziging in) onverschuldigde betaling aangezien er geen sprake is van bezoldiging aan deze topfunctionarissen.

OVERIGE LASTEN

In de overige lasten is € 46.000 aan accountantskosten opgenomen. Dit is exclusief de kosten van de controles van de projecten die op de projecten zijn verantwoord en betreft voor € 16.000 de controle van 2017.

FINANCIËLE BATEN EN LASTEN

Dit zijn de rentebaten met betrekking tot tegoeden op spaarrekeningen. Conform het treasurywettelijk worden geen beleggingen aangehouden.

C OVERIGE GEGEVENS

C1 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

VERKLARING OVER DE IN HET
JAARVERSLAG OPGENOMEN
JAARREKENING 2018

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Vereniging PO-Raad te Utrecht gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Vereniging PO-Raad op 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 Organisaties zonder winststreven (RJ 640) en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2018;
2. de winst-en-verliesrekening over 2018; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

DE BASIS VOOR ONS OORDEEL

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en de Regeling Controleprotocol WNT 2018. Onze verantwoordelijkheden op grond

PORAAD
FINANCIËEL
JAARVERSLAG

hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Vereniging PO-Raad zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

NALEVING ANTICUMULATIEBEPALING WNT NIET GECONTROLEERD

In overeenstemming met de Regeling Controleprotocol WNT 2018 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

C1 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

VERKLARING OVER DE IN HET JAAR- VERSLAG OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Voorwoord;
- Vereniging PO-Raad;
- De zes Expertgroepen zijn elk gekoppeld aan een lijn uit de Strategische Agenda van de PO-Raad;
- 10 jaar PO-Raad;
- Strategische agenda;
- Financieel jaarverslag 2018: A Hoofdpunten;
- Financieel jaarverslag 2018: C Overige gegevens;
- Bijlage: Uitputtingsoverzicht subsidieprojecten

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van bovengenoemde andere informatie in overeenstemming met Nederlandse Standaarden.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOOR- DELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met RJ 640 en de bepalingen van en krachtens de WNT. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of

de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

C1 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij conclude-

ren dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

UTRECHT, 23 mei 2019

BDO Audit & Assurance B.V.
namens deze,

w.g.

R.W.A Eradus RA

C2 Voorstel bestemming van het exploitatieresultaat

Conform de statuten staat het resultaat van de vereniging PO-Raad ter beschikking van de Algemene Ledenvergadering (ALV).

Het resultaat voor de PO-Raad over 2018 bedraagt € 904 duizend negatief.

Na de viering van het jubileum kan de hiervoor getroffen bestemmingsreserve komen te vervallen ten gunste van de algemene reserve, het restant van het verlies 2018 komt ten laste van de algemene reserve.

Voorgesteld wordt de overige reserves:

- Sector Ondersteuning actualiteiten: voorheen heette deze bestemmingsreserve Acties & Actualiteiten. Deze reserve wordt aangehouden om bij actualiteiten die de sector raken, vanuit

de PO-Raad ondersteuning te kunnen bieden. Deze reserve is bestemd om op korte termijn flexibel te zijn en aan ondersteuningsvragen van de leden te kunnen voldoen.

- Strategische investeringen zijn bestemmingsreserves gericht op de lange termijn, die ter uitvoering van de strategische beleidsagenda dienen. Ook de uitvoering van het eerste jaar van de nieuwe strategische beleidsagenda 2018-2021 zal hieruit bekostigd worden.
- De bestaande bestemmingsreserve 'frictiekosten Projecten' heeft betrekking op de doorloop van uitvoeringskosten van projecten nadat de financiering van OCW is afgelopen.

VOORUITLOPEND OP DE VASTSTELLING DOOR DE ALV
IS DIT VOORSTEL AL IN DE JAARREKENING VERWERKT.

DE SAMENSTELLING VAN HET EIGEN VERMOGEN
WORDT HIERDOOR ALS VOLGT:

	Saldo 01-01-2018	Resultaat	Overige mutaties	Saldo 31-12-2018
				* € 1.000
Algemene reserve	2.922	-804	-	2.119
Sectorondersteuning actualiteiten	307	-	-	307
Strategische Investeringsen	491	-	-	491
PO-Raad jubileum	100	-100	-	-
Friciekosten Projecten	150	-	-	150
Bestemmingsreserves	1.048	-100	-	948
TOTAAL VERMOGEN	3.970	-904	-	3.067

C3 Gebeurtenissen na balansdatum

Op dit moment zijn geen gebeurtenissen bekend, die een materiële invloed hebben op de koers van de PO-Raad.

BIJLAGE

UITPUTTINGSOVERZICHT SUBSIDIEPROJECTEN

Projectenoverzicht 2018

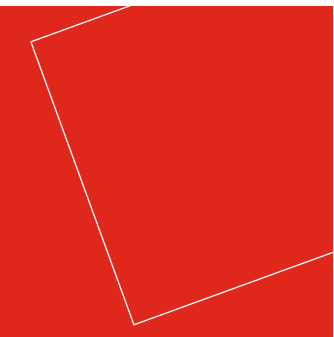
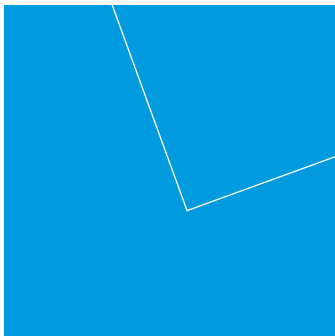
Projecten die zijn afgerond voor 1 januari 2018 zijn verantwoord, bijvoorbeeld aan OCW. In afwachting van de definitieve afwikkeling met de subsidieverstrekker en betrokken uitvoerende partijen staan deze bedragen als schuld op de balans. Projecten die zijn afgerond per balansdatum zullen worden verantwoord in 2019, ook deze bedragen staan als schuld op de balans. Een negatief saldo betekent dat er nog een laatste termijn van een subsidie te ontvangen is.

De projecten die doorlopen in 2019 zullen na afloop van de aangegeven projectlooptijd worden verantwoord. Het saldo van deze projecten betreft met name nog te maken uitvoeringskosten.

	BALANS 31-12-2017	Terugbetaald / ontvangen subsidiegelden	Totaal beschikbaar voor 2018	Kosten 2018	Resultaat	BALANS 31-12-2018
Projecten voor 01-01-2018	1.442	-1.323	119	0	-	118
Green Deal	-21	-	-21	-21	-	-0
Q voor Besturen 2016-2018	986	-	986	869	-	117
CN 2017-2018	106	398	504	429	-	75
Samen Opleiden en Professionaliseren	-	300	300	309	-	-10
Curriculum.nu	-	103	103	103	-	-0
Passend Onderwijs	-	501	501	500	-	1
Onderzoek Huisacademies	-	20	20	20	-	-
Masterplan Vensters	-	39	39	4	-	36
Projecten afgerond per 31-12-2018	1.071	1.362	2.433	2.214	0	219
Slimmer Ieren 2017-2018	24	773	798	775	-	23
GWGB 2016-2018	1.801	-	1.801	1.604	-	197
Ondersteuning onderwijs Nieuwkomers 2017-2020	72	359	430	255	-	175
R&D agenda en infrastructuur	-	35	35	38	-	-3
Duurzame Onderwijsverbetering 2018-2020	-	475	475	42	-	433
Versterken strategisch HR-beleid	-	56	56	2	-	53
GWGB 2018-2020	-	1.394	1.394	190	-	1.203
Doorlopende projecten	1.897	3.091	4.988	2.907	-	2.081
Totaal projecten	4.410	3.129	7.539	5.120	0	2.419

UTRECHT, MEI 2019

PORAAD

COLOFON

PO-RAAD

Aidareef 4

Postbus 85246

3508 AE Utrecht

030 - 31 00 933

INFO@PORAAD.NL

WWW.PORAAD.NL

[VOLG ONS OP TWITTER](#)

VORMGEVING:

Studio Rapides